

SKOLE FOR MIG

Psykisk sygdom i klassen – hvad gør jeg?

Børn og unge med psykiske sygdomme såsom angst, depression, OCD eller spiseforstyrrelser har ofte udfordringer i forbindelse med deres skolegang. I denne temapublikation kan du læse om de problematikker, som eleverne oplever i skolen – og samtidig blive klogere på, hvordan du som lærer eller pædagog bedst støtter en elev i at gå i skole med en psykisk sygdom.

SKOLE FOR MIG – der har en kronisk eller langvarig sygdom er et projekt under Danske Patienter, der strækker sig over fire år. Projektet er støttet af

EGMONT
Fonden

Introduktion

Psykiske sygdomme som angst, depression, OCD og spiseforstyrrelser er ikke et sjældent syn hos børn og unge. Faktisk er det så almindeligt, at der i alle klasser i udskolingen vil sidde elever, som enten har eller har haft symptomer på en af disse sygdomme. Derfor handler publikationen primært om de omtalte sygdomme.

Der findes en masse information, som beskriver sygdommene og behandlingen af dem, men der eksisterer i mindre grad information om, hvordan disse psykiske sygdomme bør håndteres i forbindelse med skolegang. Denne publikation formidler derfor relevante råd og viden til den lærer eller pædagog, som møder eleven i skolen og som har til opgave at få skabt størst mulig læring og skoletrivsel. Formålet er i den forbindelse også at gøre op med den berøringsangst, der ofte opstår, når det handler om psykisk sygdom.

Publikationen er udformet på baggrund af en række interviews med børn og unge i alderen 10 til 18 år, der har én eller flere psykiske sygdomme, samt observationer i en folkeskole. Derudover er der trukket på viden fra børnepaneller, hvor deltagerne i grupper har fortalt om egne erfaringer og er kommet med gode råd.

Deltagerne har fortalt, hvad der er vigtigt for dem i skolen, og hvad de savner fra deres lærere og pædagoger. De har alle en diagnosticeret psykisk sygdom, men deres råd og erfaringer kan også gavne elever med symptomer på psykisk mistrivsel – som ikke nødvendigvis har en diagnose. Elevernes erfaringer er desuden koblet med viden og råd fra fageksperter. Endelig er der hentet inspiration fra litteraturen og materiale fra organisationer og foreninger – herunder særligt Psykiatrifondens arbejde og publikationer. Psykiatrifonden har også fungeret som sparringspartner i udarbejdelsen af denne publikation.

Sammenfatning

Børn og unge med psykisk sygdom oplever ofte mange udfordringer i skolen, som både vedrører social og faglig trivsel. Lærere og pædagoger spiller en stor rolle for disse elevers skolegang og kan være med til at sikre, at elever med psykisk sygdom kan leve så normalt et (skole)liv som muligt.

Som fagperson i skolen kan du støtte eleven ved at:

- Konfrontere din berøringsangst, hvis du har den. Tag kontakt til eleven, hvis du mærker tegn på ændret adfærd og mistrivsel og tilbyd din hjælp. Husk, at du ikke behøver vide det hele på forhånd.
- Tage initiativ og fastholde en kontinuerlig kontakt til eleven. Forvent ikke at eleven selv beder om hjælp eller støtte. Ofte giver psykisk sygdom ringere handleevne og lavere selvværd i sygdomsperioden.
- Kontakte forældrene, såvidt muligt i samråd med barnet, og lave en handleplan. Kontakt ledelse og PPR.
- Udvis forståelse for elevens situation. Børn og unge ønsker, at deres lærere og pædagoger ved noget om sygdommen – uden at være specialister – og at de udviser forståelse for, at det er svært at leve med en psykisk sygdom.

- Udvis individuel opmærksomhed på skolerlevant arbejde. Når sygdom gør elever usikre på deres eget værd og formåen, er det ekstra vigtigt, at lærere og pædagoger viser dem, at de kan noget og er gode til noget.
- Støtte eleven i at være tilknyttet mest muligt – både fagligt og socialt – også når eleven er fysisk fraværende. Eksempelvis via videoopkald eller faste aftaler.
- Støtte eleven i at finde og forvalte særaftaler, som gør det muligt at være mest muligt med i skolen på en god måde.
- Tage ansvar for at lave aftaler med eleven om, hvorvidt og hvordan der skal fortælles om sygdommen i klassen. Tag i den forbindelse hånd om spørgsmål og problematikker, der kan udvikle sig til tabu og myter i klassen.

Vigtig viden om psykiske sygdomme

Mindst halvdelen af alle tilfælde af psykisk sygdom bryder ud, inden eleven er fyldt 18 år. Psykiske sygdomme som angst, depression, OCD og spiseforstyrrelser er blandt de hyppigst forekommende hos børn og unge. Selvskade er ligeledes meget udbredt blandt unge, men karakteriseres i sig selv ikke som en psykisk sygdom. Selvskade er en strategi til at lindre psykiske smerter og deler ofte de træk og symptomer, som er beskrevet ved de ovennævnte psykiske sygdomme. I nogle tilfælde forekommer flere sygdomme – både fysiske og psykiske – samtidig.

Børn og unge vil nogle gange forsøge at skjule deres sygdom – både over for de voksne og deres jævnaldrende. Det kan være gennem en høj grad af kontrol, hvor eleven bruger en masse energi på planlægning for at kunne gennemføre en skoledag. Eleven kan være bange for og uvidende omkring, hvad der sker og have svært ved at forstå, hvorfor kroppen og tankerne pludselig reagerer, som de(n) gør. Det kan føre til, at han eller hun føler sig anderledes og er ensom. Det kan yderligere føre til selvbejdelse og påvirke selvværdet og sindet i en negativ retning. Fordomme – også hos barnet selv – er i mange tilfælde baseret på utilstrækkelig viden og myter. Her kan patientforeningernes hjemmesider med undervisningsmateriale og videoer være en stor hjælp.

Eleverne har ikke en forventning om, at deres lærere eller pædagoger har stort kendskab til sygdommen eller kan være deres behandler. Men det giver en tryghed, at den voksne ved lidt om sygdommen, og at de handler, støtter og udviser interesse og omsorg.

“... den der henvendelse (fra læreren), som spørger ‘er du ok?’, den er bare så betryggende, fordi så ved man, at man er blevet set. Bare det der spørgsmål: ‘Er du okay?’ Det er et bevis på, at man er set, hørt, observeret – alt det man tror, man ikke er.” – TINE, 14 ÅR.

Psykisk sygdom påvirker kognitive funktioner

Det er hjælpsomt både for dig, som lærer eller pædagog, og for eleven at vide, at psykisk sygdom ikke kun påvirker tanker, følelser, krop og adfærd. Den påvirker også de kognitive funktioner som hukommelse, koncentration og indlæring. Mange børn og unge føler skam, fordi de oplever, at dét, der tidligere var nemt, pludselig er blevet svært. De har brug for at forstå, hvordan de kognitive funktioner påvirkes af sygdom, og de skal vide, at de ikke er dumme.

Hvis man har kognitive vanskeligheder som følge af psykisk sygdom, kan det vise sig ved, at man ikke længere er så effektiv, at man ofte glemmer aftaler og ting, og at man har svært ved at nå flere forskellige ting i løbet af en dag. Det er også normalt, at man udmattes i større selskaber, at det er svært at overskue planlægning af aktiviteter frem i tiden, at det er vanskeligt at tackle uforudsete hændelser, og at det er svært at leve op til kravene i skolen. Eleverne har samtidig brug for at vide, at det er midlertidigt. Når sygdommen slipper sit tag, kommer de kognitive funktioner ligeså stille tilbage.

Sygdommens indflydelse på skolelivet

Børn og unge med psykisk sygdom føler sig ofte anderledes, men ønsker at være som klassekammeraterne. De vil bare være "normale" og vil gerne deltage på lige fod i både det sociale og det faglige og klare sig godt i skolen. De kan dog have en frygt for, hvad andre tænker om dem. Og det kræver megen energi hele tiden at skulle forholde sig til dette.

Fra forskning ved man, at børn og unge ramt af psykisk sygdom klarer sig fagligt dårligere i tests. De er i højere grad udsat for mobning, og de har ikke tilstrækkelig social støtte i skolen. Tilstedeværelsen af psykisk sygdom kan også føre til øget fravær. Det har betydning for, at elevens tilknytning til klassen svækkes – både fagligt og socialt.

Når psykisk sygdom rammer en elev, kan man som lærer eller pædagog opleve, at:

- Eleven trækker sig fra kammerater.
- Eleven trækker sig fra lærere, pædagoger og andre voksne.
- Eleven virker trist, indadvendt eller urolig og mister interessen for hverdagsaktiviteter.
- Eleven forsøger at skjule sygdommen, ændrer adfærd og har svært ved at søge hjælp.
- Eleven har svært ved at håndtere larm og uro og har brug for struktur og planlægning.
- Elevens selvtillid, selvværd og tro på egne evner mindskes.
- Eleven udviser overdrevet perfektionisme i relation til skolearbejdet.
- Eleven bliver udmattet af at gå i skole.
- Eleven får øget fravær.

Det er alt sammen tegn på, at eleven har brug for hjælp fra lærer og pædagog i skolen og fra behandlere og fageksperter uden for skolen. Her kan Pædagogisk-Psykologisk Rådgivning (PPR) i mange tilfælde være en stor hjælp¹. Hvis det antages, at en elev har behov for specialpædagogisk bistand, skal eleven indstilles til en pædagogisk-psykologisk vurdering, som varetages af PPR. Reglerne for inddragelse af PPR fremgår af *Bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand*. Psykiske sygdomme kan helbredes, men mens de raser, har eleven brug for social såvel som faglig støtte fra skolen.

Lærerens og pædagogens rolle i forhold til eleven

Ser man symptomer som de ovennævnte, bør man spørge ind til elevens trivsel og få afdækket, om der er et problem. Det kan være, at eleven eller elevens forældre har idéer til hvilken støtte, der er brug for og ønsker at være i dialog om dine forslag til støtte.

Som lærer eller pædagog er din relation til eleven afgørende for, om det lykkes eleven at fastholde en solid tilknytning til skolen. Lærere peger selv på, at de føler en form for berøringsangst. Konsekvensen er, at eleverne føler sig alene med deres sygdomme i skolen. Ofte beder de ikke selv om hjælp.

Når eleverne modtager undervisning af vikarer, opstår der ofte misforståelser, fordi vikarerne som regel ikke har kendskab til, at der sidder en elev i klassen med en psykisk sygdom, der måske gør, at vedkommende har indgået særtaftaler. Det skaber stor utryghed og vidner om vigtigheden af overlevering af viden om eleven.

Nogle børn og unge med psykisk sygdom oplever skolen som et frirum. De vil ikke hele tiden spørges til, mens andre har et behov for ofte at blive spurgt. Det bedste du kan gøre, er at tale med den enkelte elev og indgå individuelle aftaler.

Eleverne efterspørger ordninger, der sikrer, at de har en voksen, der støtter dem løbende. Det kan være:

- En fast voksen som eleven kan tale med, når han eller hun møder ind om morgenen. Eleven kan fortælle, hvordan han eller hun har det, og den voksne kan give de andre voksne besked.
- Ugentlige møder med en AKT-lærer. AKT-læreren kan hjælpe eleven med komme i skole og være den, der fortæller klassen, hvorfor eleven ikke er der og sørge for, at han eller hun stadig har sin plads i klassen.
- En støtteperson, der er klar, når eleven kommer tilbage efter langvarigt fravær. En person, som eleven må ringe til, når behovet opstår. Det kan være en voksen, der ikke har noget direkte med klassen at gøre.

Inddrag forældrene

Inddrag altid forældrene hurtigst muligt. Forældrene er en ressource for barnet eller den unge og vil i mange tilfælde også være en ressource for dig. Det er derfor vigtigt at have en løbende dialog og god kontakt til forældrene. Lav hurtigst muligt en forventningsafstemning og handleplan sammen med både forældrene og eleven.

¹ PPR er organiseret meget forskelligt i de enkelte kommuner, afhængigt af hvordan man generelt har organiseret forvaltningen af opgaverne i forhold til børn og unge. Det er derfor nødvendigt at søge oplysninger om forholdene i egen kommune.

På den måde kan I i fællesskab lægge en plan, der tager højde for elevens behov og støtte ham eller hende til et godt skoleliv. Inddrag ledelse og PPR alt efter situationen. Læs mere om skole-hjem-samarbejde på www.skoleformig.dk.

Psykisk sygdom og faglig læring

Lærere peger på, at de i bedste mening kan komme til at tilsidesætte læring, når det gælder elever med psykisk sygdom, fordi de vil passe godt på dem. Det kan føre til, at disse elever får en passiv plads i klasse miljøet, uden at der forventes noget af dem. Hvis man spørger eleverne, er dette langt hen ad vejen ikke hensigtsmæssigt. Eleverne har ambitioner, og som tidligere nævnt betyder det at klare sig godt fagligt meget for mange af eleverne. Men for langt de fleste er faglige huller, der ofte opstår efter fravær, eller fordi eleven har svært ved at være opmærksom i skolen, et stort problem, der ikke tages hånd om.

Mange oplever at blive ladet alene i forhold til at klare de faglige udfordringer. Det gælder både, når de er fraværende fra skolen, fysisk tilstede, men "mentalt fraværende" i skolen, og når faglige huller skal indhentes. Det er vigtigt for eleverne, at de voksne ved, hvor svært det er at komme tilbage efter langvarigt fravær eller en periode med mange psykiske symptomer, og at man derfor har brug for støtte.

Fravær som følge af sygdom – hvad så?

Elever med psykisk sygdom har ret til sygeundervisning eller supplerende undervisning, men det er langt fra altid, at de får det. Det får den konsekvens, at eleven hæftes fagligt af og derfor kan føle sig dum, og måske får det endnu dårligere psykisk. Som lærer eller pædagog bør du være opmærksom på fravær og reglerne for, hvornår eleven har ret til sygeundervisning. Du skal kontakte ledelsen, så der bliver handlet hurtigt. Det er nemlig ledelsens ansvar at sørge for, at eleven får sygeundervisning. Her kan reglen om elevens ret til sygeundervisning efter 15 dages sammenhængende fravær eller hyppigt kortvarigt fravær være god at kende².

Idéer til håndtering af sygdom i undervisningen og særaftaler

Som lærer eller pædagog er det vigtigt at lave aftaler med den enkelte elev om gensidige forventninger og ønsker til undervisningen. Hav altid en individuel tilgang. Det er kun eleven, der kan mærke, hvad han eller hun kan overskue og klare. Selv om eleven ofte har faglige ambitioner, vil det være forskelligt, hvordan han eller hun kan klare at være til stede i klassen. Det handler blandt andet om lektiemængden, gruppearbejde, præsentationer foran andre i klassen og meget andet. Eleverne kan have brug for særlig støtte og særlige aftaler omkring undervisning og lektier.

"... den der støtte og feedback på ens opgaver, konstruktiv kritik og fortælle, hvad man er god til og sådan nogle ting. At få at vide at man er god nok af en lærer, det hjælper rigtig meget." – TIM, 15 ÅR.

2 Hvis en elev gennem længere tid ikke kan undervises i skolen af hensyn til deres sundhed eller velfærd, har eleven ret til at modtage undervisning i hjemmet eller på den institution, hvor eleven måtte opholde sig jf. folkeskolelovens § 23 stk. 1. Det er skolens leder, der har ansvaret for at iværksætte denne undervisning. Senest tre uger (15 skoledage) efter, at eleven sidst deltog i undervisningen eller skulle have påbegyndt skolegang, er skolens leder forpligtiget til at kontakte elevens forældre med henblik på at vurdere behovet for sygeundervisning. Den forpligtigelse gælder også ved hyppigt kortvarigt fravær på grund af sygdom, herunder fravær på grund af kronisk sygdom, når fraværet har en samlet varighed på tre uger.

Det er en god idé med faste aftaler og planer for, hvordan eleven – trods fravær – kan holde det faglige ved lige. På skolen kan det være, at eleven har brug for en støttelærer eller særaftaler. Særaftaler opfattes ofte som en hjælp, men det er alligevel forskelligt, om eleverne ønsker det, da de på den måde skiller sig ud fra de øvrige elever. Derfor er det altid vigtigt at spørge den enkelte. Alene muligheden for at benytte sig af særaftaler kan have en betryggende effekt. Det kan desuden nogle gange være hjælpsomt, hvis de andre elever forstår eller kender til særaftalerne. Nogen vil gerne selv fortælle de andre elever om det, andre vil gerne have, at læreren eller pædagogen gør det. Her er det vigtigt at spørge, hvad eleven foretrækker.

Eleven skal støttes i, at det er vigtigt at lære i det omfang, det overhovedet er muligt. Læring er også mulig uden fysisk tilstedeværelse for eksempel via videoopkald eller lignende eller ved at lave faste aftaler om hjemmearbejde. Eleven har fortsat brug for støtte – også efter fravær eller undervejs i eventuel behandling. Det er i den forbindelse vigtigt at spørge eleven, hvordan det går og vise interesse.

Børn og unge med psykiske sygdomme har ofte hovedet fuld af bekymringer. For at støtte eleven i skolen, kan du tage det professionelle ansvar for elevens skoleliv og være den tydelige, trygge og rammesættende voksne.

Som lærer eller pædagog kan du støtte eleven ved at:

- Konfrontere din berøringsangst, hvis du har den. Tag kontakt til eleven, hvis du mærker tegn på ændret adfærd og mistrivsel – og tilbyd din hjælp.
- Kontakte forældrene, såvidt muligt i samråd med eleven, og lav en handleplan.
- Sikre overleveringer fra de faste lærere eller pædagoger til vikarerne. Hav en fast procedure.
- Afstemme forventninger og indgå aftaler om eventuelle særregler. Det kan være aftaler om længere tid til afleveringer eller en periode med mere fravær, end skolen normalt accepterer.
- Lave særlige aftaler til brug i undervisningen, som matcher elevens behov for pauser, ro og hvile. Nogle børn har eksempelvis glæde af høretelefoner eller et rum, som de kan trække sig tilbage i.
- Imødekomme, at nogle elever kan have svært ved gruppearbejde, mens andre har svært ved individuelt arbejde. Tal med eleven om, hvordan han eller hun bedst kan arbejde.
- Skabe struktur på skoledagen, give beskeder i god tid og kommunikere tydeligt. I timen kan du for eksempel skrive aftaler og lektier op på tavlen.

Støtten til elever med psykisk sygdom kan være en svær balancekunst. Alt imens barnet har brug for din støtte, skal du nemlig være varsom for ikke at komme til at fastholde eleven i en uhensigtsmæssig situation. Eleven vil sandsynligvis på sigt have brug for at blive udfordret, fordi nogle særregler også kan ende med at vedligeholde en angst og hindre en udvikling. Det er vigtigt, at du ikke alene, men i samråd med eleven, forældrene og fageksperter vurderer, hvordan eleven er klar til at blive udfordret og hvornår. Her vil det være relevant at inddrage PPR.

Kulturen i klassen

Det betyder meget, hvad jævnaldrende gør og siger. Der kan være mistro blandt kammeraterne om, at man pjækker, eller nogen synes måske, at man er mærkelig. Som tidligere nævnt føler mange sig alene med sygdommen. De føler ikke, at de kan fortælle, hvad de lider af. Det bliver pakket ind og nedtonet, når og hvis det skal fortælles i klassen. Nogle elever vil gerne have, at der bliver fortalt om sygdommen i klassen, og hvorfor man for eksempel er meget fraværende eller har særaftaler, men vil foretrække ikke at være til stede, mens det bliver fortalt. Andre elever ønsker selv at fortælle det.

Mange børn og unge ønsker også, at deres kammerater ved noget om psykisk sygdom, men at det gerne må formidles, så det er sygdommen, det handler om og ikke bestemte personer. Fortæl derfor generelt om psykisk sygdom, og hvordan det kan opleves af den sygdomsramte og af menneskene omkring ham eller hende. Ved at tale om det, kan eleven finde ud af, at han alle hun måske ikke er den eneste, hvilket er en stor trøst. Som lærer eller pædagog er det desuden vigtigt at afstemme forventninger med eleven og elevens forældre om, hvorvidt noget skal fortælles, og hvordan det skal ske. Nogle patientforeninger har mulighed for at sende fagpersoner ud og undervise i psykisk sygdom på skoler, ligesom nogle har webbaseret undervisning.

Afmystificer psykisk sygdom

Trods hyppigheden af psykiske sygdomme kan der være mange fordomme blandt eleverne. Nogle psykiske sygdomme er mere tabubelagte end andre. Elevernes fortællinger understreger, at det er vigtigt, at de voksne tager ansvar i forhold til at afmystificere, hvad psykisk sygdom er. Det kan for eksempel være en oplevelse af "at have rod i tankerne og følelserne" eller "at batteriet er lavt". Det er vigtigt at sætte konkrete ord på det, der foregår, så børnene ikke begynder på at fortælle deres egne historier.

Børn har nemlig brug for at blive tilbudt forklaringer – ellers skaber de simpelthen deres egne. Man kan sagtens bruge de rigtige ord som depression og angst, det kræver blot, at man er omhyggelig med at forklare, hvad ordene betyder. De skal sættes ind i en sammenhæng, der giver mening for børnene. Hvis de voksne ikke tør bruge de rigtige ord og tale åbent om det, bliver det nemt til tabuer. I den forbindelse er det vigtigt at huske og tydeliggøre, at børnene ikke er deres sygdom eller er unormale, men at de har en sygdom – og det vil gå over.

Undersøgelser viser, at yngre børn ofte tror, at alt, hvad der hedder sygdom, smitter. Det er derfor en opgave for dig som lærer eller pædagog at vurdere, hvordan I kan arbejde med at give klassen den viden og forståelse, der skal til, for at de kan passe godt på hinanden. Målet er, at eleverne lærer at respektere og anerkende deres kammerater – uanset om de også bærer på en sygdom.

Hvor finder jeg hjælp og støtte som lærer eller pædagog?

Det er vigtigt, at du ikke står alene med opgaven, men får hjælp fra andre. Hvis du er bekymret for en elev, er det vigtigt at dele dette med både forældre, kolleger og ledelse. Når I taler sammen, kan I sammen danne jer et billede af situationen, og I kan også finde fælles løsninger til, hvordan eleven kan støttes bedst muligt. Her skal PPR i mange tilfælde inddrages. I den forbindelse bør skolen desuden have nogle anvisninger for, hvordan en situation som denne håndteres, og det er vigtigt at lave klare aftaler om, hvem, der gør hvad og hvornår.

Gode råd

- Inddrag hurtigt forældre, ledelse og PPR.
- Sørg for, at de professionelle voksne omkring barnet opdaterer hinanden med viden og vær altid i dialog med eleven og forældrene, når nye tiltag sættes i værk.
- Pas på dig selv. Det kan være hårdt at passe på sine elever. Brug kollegial sparring og supervision.
- Efterspørg retningslinjer på skolen for, hvordan arbejdet med elever med psykisk sygdom håndteres.
- Inddrag andre relevante parter og find viden: PPR, VISO, sundhedsplejersken, patientforeninger med videre.

Idéer til, hvor du kan få mere viden:

- Landsforeningen mod spiseforstyrrelser og selvskade: www.lmsos.dk
- Bedre Psykiatri: www.bedrepsykiatri.dk
- Angstforeningen: www.angstforeningen.dk
- Depressionsforeningen: www.depressionsforeningen.dk
- OCD foreningen: www.oed-foreningen.dk
- Psykiatrifonden: www.psykiatrifonden.dk
- EN AF OS: www.en-af-os.dk
- VISO – Den nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation: www.socialstyrelsen.dk/viso
- Robusthed.dk – et videns- og inspirationsprogram under Komiteen for Sundhedsoplysning: www.robusthed.dk

Kilder

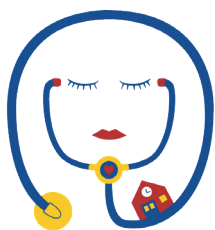
P. Layte & C. McCrory (2013). Paediatric Chronic Illness and Educational Failure: The Role of Emotional and Behavioral Problems. *Soc. Psychiatry Psychiatry Epidemiol* 48:1307-1316

P. Due, F. Diderichsen, C. Meilstrup, M. Nordentoft, C. Obel, A. Sandbæk (2014). Forekomst af psykiske symptomer og lidelser og mulige forebyggelsesindsatser. København: Vidensråd for Forebyggelse. 1-184.

T. Moses (2010). Being Treated Differently: Stigma Experiences with Family, Peers and School Staff among Adolescents with Mental Health Disorders. *Social Science & Medicine* 70:985-993

M. Sentenaz A. Gavin, SN. Gabhainn, M. Molcho, P. Due, U. Ravens-Sieberer, M. Gaspar de Matos, A. Malkowska-Szkutnik, I. Gobina, W. Vollebergh, C. Arnaud, E. Godeau. (2012). Peer Victimization and Subjective Health among Students Reporting Disability of Chronic Illness in 11 Western countries. *European Journal of Public Health* 23(3):421-426

Hallur G. Thorsteinsson & Bjarke M. Jensen (2010). "Jeg kommer heller ikke i dag" – Om støtte af sårbare unge i uddannelse. Undervisningsministeriets håndbogsserie nr. 3, 2010: ISBN 978-87-603-2843-5

SKOLE FOR MIG
- der har en kronisk eller langvarig sygdom

EGMONT
Fonden

www.skoleformig.dk

DANSKE PATIENTER

Kompagnistræde 22, 1
1208 København K
Telefon: 33 41 47 60
info@danskepatienter.dk
www.danskepatienter.dk